

Додаток
до рішення пленарного
засідання другої сесії обласної
ради восьмого скликання
грудня 2020 №

**ПРОГРАМА СПРИЯННЯ ЗАЛУЧЕННЮ ІНВЕСТИЦІЙ, ФОРМУВАННЮ
ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
на 2021-2023 роки**

ПОЛТАВА - 2020

Зміст

1. Паспорт Програми	4
ВСТУП	6
2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКОЇ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА.....	8
Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми	10
3. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ПРОГРАМИ	12
4. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ ПРОГРАМИ, ОБСЯГИ І ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКИ ВИКОНАННЯ.	13
Напрямок 1: Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища.....	13
1.1. Формування системного підходу та розвиток інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій.....	13
1.2. Розвиток сприятливого бізнес середовища, покращення інвестиційного клімату на місцевому рівні.	16
1.3. Професійний супровід та обслуговування інвесторів.	18
Напрямок 2: Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовка якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій.	19
2.1. Оцінка потенціалу та конкурентних переваг, визначення найбільш інвестиційно привабливих галузей регіональної економіки у нових умовах.	19
2.2. Формування пропозицій для інвесторів, створення інформаційних та інвестиційних продуктів	21
2.3. Розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримка створення промислових майданчиків, індустріальних та технологічного парків.	22
2.4. Розвиток людського потенціалу, підготовка кадрів, адаптація трудових ресурсів до потреб регіональної економіки	24
Напрямок 3: Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій.....	25
3.1. Визначення цільових ринків (країн та компаній-інвесторів), формування маркетингових баз даних.....	25
3.2. Створення інформаційно-маркетингових інструментів та продуктів для просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу.	27
3.3. Підготовка та проведення інформаційно-маркетингових заходів (проактивна маркетингова стратегія залучення цільових інвесторів).	29
Напрямок 4: Підтримка суб'єктів господарювання регіону у сфері започаткування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні їх експортних можливостей.	30
4.1. Інформування та сприяння у вдосконаленні знань та навичок у сфері експортної діяльності.	30
4.2. Сприяння у розширенні експортних можливостей та пошуку закордонних партнерів.....	30

Напрямок 5: Розвиток міжнародної співпраці, залучення різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.....	31
5.1. Розвиток міжнародної співпраці.	31
5.2. Сприяння залученню різноманітних джерел міжнародних інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.....	31
ОБСЯГИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ	32
5. ОЧІКУВАНІ ПОКАЗНИКИ УСПІШНОСТІ ПРОГРАМИ.....	32
6. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ.....	33
Координація та інституційне забезпечення виконання Програми.	34
Основні умови, можливі перешкоди та ризики для реалізації Програми	34
Моніторинг, звітність, контроль.....	35

1. ПАСПОРТ ПРОГРАМИ

1.	Ініціатор розроблення програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської облдержадміністрації
2.	Дата і номер розпорядчого документу органу виконавчої влади про розроблення проекту програми	Розпорядження голови Полтавської облдержадміністрації № 225 від 19.05.2020 року «Про розробку програми сприяння залученню інвестицій в економіку Полтавської області на 2021-2023 роки».
3.	Розробник програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації
4.	Співрозробники програми	За сприяння Українсько-канадського проекту «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС)
5.	Відповідальний виконавець програми	Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації
6.	Номер і назва операційної цілі Стратегії розвитку Полтавської області до 2020 року, якій відповідає програма	Операційна ціль 2.2. «Ефективна бізнес інфраструктура та інвестиційна привабливість» (безпосередньо). Операційна ціль 2.1. «Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації» (опосередковано)
7.	Термін реалізації програми	2021 – 2023 роки
8.	Бюджети, з яких залучаються кошти на виконання програми	Обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством
9.	Очікуваний обсяг фінансування програми, всього	12981,8 тис. грн
10.	У тому числі за рахунок коштів обласного бюджету, за роками	<u>12981,8 тис. грн:</u> 2021 рік – 4400,0 тис. грн; 2022 рік – 4305,9 тис. грн; 2023 рік – 4275,9 тис. грн.
11.	Очікувані результати виконання:	Завдяки реалізації Програми сприяння залученню інвестицій, формуванню позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки буде досягнуто значно вищої ефективності в економічній та інвестиційній політиці регіону, що дозволить забезпечити: <ul style="list-style-type: none"> • створення значно кращого ділового та інвестиційного іміджу області та поширення в світі об'єктивної інформації про регіон, як надійного, стабільного та передбачуваного партнера; • підвищення рівня обізнаності вітчизняної та міжнародної економічної спільноти стосовно інвестиційного та зовнішньоекономічного потенціалу Полтавської області; • входження області у топ-п'ять найбільш інвестиційно привабливих та найбільш результативних в контексті

		<p>залучення інвестицій регіонів України;</p> <ul style="list-style-type: none"> • зростання ділової та інвестиційної активності, завдяки чому в економіку області до кінця 2023 року буде залучено близько ~400 млн дол. США нових інвестицій; • створення у Полтавській області до кінця 2023 року не менш ніж 4 тис. нових робочих місць; • щорічне зростання (в розмірі ~5%) податкових надходжень, насамперед до бюджетів територіальних громад; • зростання продуктивності праці (не менш, як на третину), що у сукупності з іншими показниками дозволить наростити валовий регіональний продукт у 2023 році в розрахунку на одну особу до рівня 6,0 тис дол. США/особу (у 2018 році – 4,5 тис дол. США); • інтеграцію підприємств Полтавської області у міжнародні виробничі ланцюги, покращення доступу до нових джерел ресурсів, підвищення продуктивності економіки, вихід на нові ринки і збільшення обсягів експорту товарів та послуг на ~10%.
12.	Контроль за виконанням (орган, уповноважений здійснювати контроль за виконанням, строки проведення звітності)	Полтавська обласна рада, Полтавська обласна державна адміністрація. Звітність про хід виконання подається щороку.

Директор Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій
Полтавської облдержадміністрації

М. КАЛІНІН

ВСТУП

Програма сприяння залученню інвестицій, формування позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021 – 2023 роки (далі — Програма) є комплексним документом, який об'єднує декілька споріднених напрямів. Вона спрямована на впровадження регіональної політики у таких сферах:

- інвестиційної діяльності та залучення інвестицій, в тому числі прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ), передусім у перспективні (стратегічні) галузі місцевої економіки;
- створення позитивного іміджу області як надійного ділового партнера;
- зростання конкурентоспроможності місцевих товаровиробників, збільшення обсягів експорту товарів (і послуг).

Ключовий напрям програми полягає у сприянні збільшенню надходжень обсягів іноземних і вітчизняних інвестицій, залучення різноманітних джерел фінансування регіональних / місцевих програм і проєктів, що необхідно для забезпечення економічного зростання і сталого розвитку регіону.

Програму підготовлено з урахуванням проміжних результатів виконання попередньої програми (2017-2020), міжнародного і вітчизняного досвіду створення програмно-планувальних документів, передусім у сфері інвестиційної діяльності, напрацювань науковців та експертів й практиків у сфері залучення інвестицій та розвитку конкурентоспроможності, рекомендацій Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та Державної установи «Офіс із залучення та підтримки інвестицій» («UkraineInvest»).

Програма ґрунтується на аналізі стану та тенденцій у сфері інвестицій та зовнішньоекономічної діяльності загалом в регіонах України, аналізі поточного стану й показників динаміки залучення інвестицій у соціально-економічний розвиток Полтавської області, а також експорту, який є показником інвестиційного забезпечення конкурентоспроможності. Вона також включає розгляд сильних і слабких сторін, можливостей і загроз в інвестиційному контексті.

З урахуванням (ідентифікованої проблеми) недостатнього інвестиційного забезпечення та домінуючого сировинного типу регіональної економіки Програма визначає мету, шляхи і засоби її досягнення, очікувані результати, чітко окреслює завдання та напрямки діяльності, заходи та дії, спрямовані на створення сприятливих організаційних та економічних умов для збільшення надходжень інвестицій в економіку Полтавської області та зростання її конкурентоспроможності.

Невід'ємним документом Програми є напрями діяльності та заходи з її виконання¹, який визначає відповідальних за реалізацію кожного із заходів. До Програми додається аналітична записка, в якій зроблено детальний аналіз стану справ в інвестиційній та суміжних сферах Полтавської області та обґрунтовано необхідність і доцільність її впровадження (економічне обґрунтування, яке зроблено на підставі проведеного детального економічного аналізу інвестиційної сфери діяльності)².

Програма є особливо актуальною для відновлення економічної активності на території регіону, зниження якої стало неминучим внаслідок епідемії коронавірусу COVID-19 з її негативним впливом на стан глобальної, а в зв'язку з цим і національної економіки, що у свою чергу зумовило ще більше зниження інвестиційної активності у 2020 році, перегляд планів бізнесу та відтермінування інвестиційних рішень.

¹ Напрями діяльності та заходи програми, у якому зазначені виконавці, орієнтовані строки виконання, джерела та очікувані обсяги фінансування кожного із них додаються (додатком 1).

² Економічне обґрунтування існуючої проблеми із аналізом причин її виникнення та можливих шляхів вирішення зроблено на підставі проведеного детального економічного аналізу інвестиційної сфери діяльності (додаток 2)

Програма сприяння залученню інвестицій, формування позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки підготовлена на основі стратегічних пріоритетів та цілей Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки, вона безпосередньо відповідає Стратегічній цілі 2. «Збалансована інноваційна конкурентоспроможна економіка».

Відповідно до операційної цілі 2.1. «Інноваційний та науковий розвиток економіки області на основі смарт-спеціалізації» передбачено перехід від економіки сировинного типу до інноваційного розвитку на основі нових технологій, які передбачають цифровізацію виробництва, створення «розумних» продуктів та сервісів, перехід на сучасні бізнес-моделі. У стратегії наголошується, що «ефективна інноваційна діяльність є основою економічного зростання як окремо взятого підприємства чи галузі, так і регіону загалом». Варто зауважити, що перейти до нової якості економіки можливо лише за умови залучення масштабних інвестицій, а також підвищення якості та реалізації людського потенціалу.

Операційна ціль 2.2. «Ефективна бізнес інфраструктура та інвестиційна привабливість» акцентує увагу на тому, що рівень інвестицій у регіональну економіку не є достатнім і область поступається регіонам з більш відомою репутацією. Наголошується на важливості створення сприятливого інвестиційного середовища та необхідності «забезпечити гідну ідентифікацію Полтавщини у міжнародному співтоваристві шляхом проведення промоцій щодо економічного, інвестиційного, інноваційного потенціалу та стабільності регіонального бізнес клімату серед вітчизняних та іноземних партнерів на основі системного маркетингу та створення промоційного продукту».

Таким чином, Програма є одним із основних засобів виконання Стратегії розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки. Вона ґрунтується на інвестиційних пріоритетах, визначених у Стратегії відповідає плану заходів з її реалізації.

Саме від успішної реалізації Програми великою мірою залежатиме досягнення очікуваних результатів Стратегії, серед яких розвиток галузей з високим рівнем доданої вартості на основі високотехнологічних виробництв та інноваційних підприємств, збільшення інвестиційного потоку до регіональної економіки, зростання експорту продукції зі значною переробною складовою, розширення ринку праці та створення нових робочих місць тощо.

Опосередковано реалізація Програми стосується також стратегічної цілі 1. «Висока якість життя, комфортні умови та добробут», яка перш за все, орієнтована на людину. Слід зауважити, що основним засобом для досягнення очікуваних результатів цієї цілі, серед яких підвищення якості життя населення регіону, зростання кадрового потенціалу, підвищення конкурентоспроможності робочої сили, адаптація системи освіти до змін перспективного попиту на кваліфіковані кадри в професійному розрізі, розвиток потенціалу регіону, внутрішнього ринку, соціальної та іншої інфраструктури також є інвестиції.

Програма узгоджується також із стратегічною ціллю 3. «Ефективне управління просторовим розвитком, забезпечення балансу екосистем та охорона довкілля», очікувані результати якої спрямовані на оптимальне розміщення продуктивних сил та визначення і реалізацію перспективних напрямків розвитку території. Слід зауважити, що стратегічне і просторове планування є вагомим фактором збалансованого та сталого розвитку, економічної спроможності та інвестиційної привабливості як регіону загалом, так і територіальних громад.

При підготовці Програми враховано положення Державної стратегії регіонального розвитку України до 2027 року, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Господарського та Податкового кодексів України, Законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування» «Про стимулювання інвестиційної

діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про індустриальні парки», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про міжнародні договори України», «Про транскордонне співробітництво», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та положення інших нормативно-правових актів чинного законодавства України. Програма відповідає державній економічній, зокрема інвестиційній та інноваційній політиці, а також політиці у сфері зовнішньої торгівлі та міжнародного співробітництва.

Виконання Програми дозволить запровадити належну організаційну та інституційну спроможність у сфері залучення інвестицій, створювати сучасну інноваційно-інвестиційну інфраструктуру та відповідні умови для розвитку високотехнологічного виробництва, формування кластерів. Забезпечення повноцінного системного підходу до інвестиційної діяльності, професійний супровід та обслуговування інвесторів дасть змогу мінімізувати вплив негативних чинників, бар'єрів та перешкод в інвестиційній сфері, забезпечить створення сприятливого інвестиційного середовища, поліпшить конкурентні позиції Полтавської області в залученні інвестиційних ресурсів в середині країни та на глобальних ринках.

Перелік заходів Програми розроблений на перспективу, однак може коригуватись і наповнюватись новим змістом у залежності від змін внутрішніх і зовнішніх умов залучення інвестицій та при виникненні нових завдань.

2. ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКОЇ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА

Полтавська область була і залишається привабливою для інвесторів, що дозволило стабільно нарощувати інвестиції в регіональну економіку. Впродовж всього періоду інвестування зростає показник накопиченого обсягу залучених ПІІ, який станом на 01.07.2020 року перевищив 1771,8 млн дол. США. Водночас в області спостерігаються величезні диспропорції в залученні ПІІ як серед міст і районів, що, безперечно, не може не позначатися на їх економічному розвитку, так і в галузевому розрізі. Так понад 4/5 від загального обсягу залучених ПІІ – 81,2% ПІІ надійшло в м. Горішні Плавні, а майже 3/4 всіх ПІІ спрямовано у добувну промисловість і розроблення кар'єрів.

Найбільше капітальних інвестицій у попередні роки освоєно в галузі промисловості регіону, за 2019 рік – близько 50% від всього обсягу інвестицій, з яких на розроблення кар'єрів та добувну галузь припадає 34,9%. Щодо територіального розподілу, то понад половина всіх капітальних інвестицій спрямовується в промислові центри області: Полтаву, Горішні Плавні та Кременчук.

Залучені інвестиції, насамперед ПІІ, мають суттєвий позитивний вплив як на зростання місцевої й регіональної економіки, показників валового регіонального продукту (ВРП), так і на конкурентоспроможність експортно-орієнтованих галузей. Сфера добувної промисловості і розроблення кар'єрів, в якій зосереджено найбільше інвестицій, а також сільськогосподарська діяльність визначають переважаючий тип економіки Полтавської області – сировинний. Варто зазначити, що ці експортні позиції великою мірою залежать від кон'юнктури на глобальних ринках, що несе додаткові ризики для економіки області.

Наявність структурних диспропорцій та домінування галузей з низькою доданою вартістю (в галузевій структурі регіональної економіки переважають галузі первинного та вторинного секторів економіки, в галузевій структурі промисловості – добувна промисловість та розроблення кар'єрів, в структурі валової доданої вартості основну частку займають добування руд, нафти і газу та товарне сільське господарство), низький рівень інноваційних процесів йде в розріз зі стратегічними цілями розвитку регіону, не відповідає

реальному потенціалу Полтавської області та вимагає втручання через посилення економічної, передусім інвестиційної, політики.

Недостатня інвестиційна активність більшості перспективних і стратегічно важливих галузей економіки та територіальних громад області зумовлюють низьку конкурентоспроможність більшості місцевих товаровиробників та суттєві диспропорції в соціально-економічному розвитку Полтавщини. Галузевий та секторальний аналіз ПІІ та капітальних інвестицій, а також структури експорту свідчать про гостру потребу в залученні значних обсягів інвестицій у такі перспективні галузі як машинобудування, харчову промисловість, сферу ІКТ, які залишаються недоінвестованими. Збільшення інвестицій у високотехнологічні галузі дозволить поступово вдосконалювати структуру регіональної економіки, що є давно назрілим і дуже актуальним для регіону, а також впроваджувати інноваційні розробки в перспективних напрямках смарт-спеціалізації регіону.

В подальшому успішний розвиток як регіональної економіки так територіальних громад будуть не можливі без активізації інвестиційної діяльності, нарощення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. З урахуванням наявних викликів та нових можливостей, які відкриваються, наростити інвестиції можна буде лише за умови впровадження повноцінного системного підходу до інвестиційної діяльності, підвищення інституційної спроможності та дієвого інституційного забезпечення, впровадження проактивного маркетингу, націленого на цільові інвестиції для перспективних галузей регіональної економіки (таргетинг), створення необхідних умов та інфраструктури як для підтримки діючих, так і для залучення нових інвесторів.

Таким чином, головною проблемою (окрім загальнодержавних та світових), яка стримує розвиток інвестиційної активності (на галузевому й територіальному рівнях) та відповідно спричиняє зниження обсягів залучення інвестицій, зокрема й ПІІ, в пріоритетні галузі економіки та соціально-економічний розвиток територіальних громад Полтавської області є низька інституційна спроможність та потреба у комплексному плануванні діяльності, поліпшенні інституційного забезпечення залучення інвестицій на регіональному та місцевих рівнях. Ця проблема не дозволяє повноцінно впровадити системний підхід у сфері інвестиційної діяльності, залучати необхідні обсяги інвестицій та своєчасно й ефективно реагувати на потреби й виклики регіонального й галузевого розвитку.

Головними причинами та ключовими перешкодами регіонального й місцевого рівня, що гальмують розвиток інвестиційного процесу у Полтавській області є такі:

- недостатнє інституційне забезпечення, потреба в додаткових кваліфікованих кадрах та ресурсах;
- потреба в системному підході, таргетингу, часткове впровадження громадами усталених і прийнятних в міжнародній практиці стандартів залучення та супроводу (організаційних, інституційних, маркетингових тощо);
- недостатнє просування інвестиційного потенціалу регіону серед потенційних вітчизняних та зарубіжних інвесторів, низька поінформованість іноземних інвесторів та зарубіжних ділових кіл про Полтавську область та її інвестиційний потенціал;
- недостатня увага до розвитку інфраструктури для інвестування, відсутність на території області належним чином підготовлених промислових майданчиків, що забезпечує інвесторам мінімізацію фінансових і часових витрат, необхідних для старту виробничої діяльності;
- складність і тривалість процедур землевідведення і підключення до інженерних мереж, передусім підключення електроенергії;

- низька спроможність підприємств регіону до впровадження інновацій, недостатня співпраця бізнесу та науково-навчальних закладів;
- недостатня увага до потреб бізнесу та діючих інвесторів;
- слабка адаптація діяльності навчальних закладів до ринкових потреб загалом та потреб регіональної економіки зокрема, низький рівень володіння іноземними мовами у фахівців місцевого ринку праці;
- недостатня взаємодія UkraineInvest на регіональному рівні з Полтавською областю з питань реалізації державної політики у сфері інвестиційної діяльності та залучення ПІІ.

Щодо інших чинників, то на стан залучення інвестицій також мають вплив фактори, які стосуються передусім загальнонаціонального контексту.

До позитивних можна віднести те, що за останні роки Україна покращила свої позиції у міжнародних рейтингах, що є свідченням поліпшення інвестиційного клімату. Так у рейтингу легкості ведення бізнесу Doing business-2020, що його щорічно укладає Всесвітній банк, Україна посіла 64 місце зі 190 країн, покращивши свої позиції на 7 пунктів у порівнянні з попереднім роком. І така динаміка спостерігається впродовж останніх років.

Щодо негативних факторів, то варто зауважити такі:

- порівняно невисокий рівень загальної інвестиційної привабливості України, пов'язаний з недостатньою політичною і макроекономічною стабільністю, а також недостатнім рівнем захищеності законних прав та інтересів інвесторів з боку судової системи;
- повільні темпи подолання корупційних проявів, наявність скарг з боку бізнесу;
- відсутність ефективних інвестиційних стимулів, недостатність інструментів підтримки діючих та потенційних інвесторів;
- недостатній рівень підтримки інноваційної діяльності, зокрема фінансової підтримки інноваційних стартапів компаній, привабливих для венчурних інвесторів.

Варто зазначити, що певною мірою чутливим чинником в геополітичному аспекті для області є триваючий збройний конфлікт на Сході України, зумовлений проявом військової агресії з боку Росії.

Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми

При підготовці проекту Програми розглянуто *три варіанти* розв'язання проблеми.

Перший – збереження існуючої ситуації («status quo»), коли на практиці впроваджуються лише окремі елементи системного підходу зусиллями профільного структурного підрозділу облдержадміністрації. В той же час суттєвих кроків для поліпшення інвестиційного середовища, планування та розвитку інвестиційних процесів з урахуванням існуючих проблемних явищ та викликів не здійснюється через недостатнє інституційне, кадрове та фінансове забезпечення. За цих умов і надалі матиме місце низька інституційна спроможність, що не приведе до вагомих результатів та необхідних зрушень в економічному розвитку. В області продовжить переважати сировинний, ресурсозатратний та енергоємний тип економіки з низькою доданою вартістю. З огляду на стратегічні цілі, які стоять перед регіоном, цей варіант не можна вважати прийнятним.

Другий варіант передбачає певну активізацію та здійснення окремих заходів, зокрема навчальних семінарів, галузевих конференцій чи форумів, спрямованих на

посилення територіального маркетингу, здійснення локальних кроків з визначення інвестиційних майданчиків, вдосконалення роботи інвестиційного веб-сайту. Зазначений варіант може забезпечити досягнення певних результатів, наприклад активізувати територіальний маркетинг, покращити координацію та планування окремих інвестиційних заходів, поживити активність окремих територіальних громад у сфері інвестиційної діяльності і таке інше. Такий підхід дасть можливість лише частково вирішити існуючі проблеми і не принесе суттєвих змін та необхідних результатів.

Третій варіант побудований на проведенні якісних змін, запровадженні потужного інституційного забезпечення та повноцінного системного підходу, планування і ведення діяльності відповідно до сучасних стандартів і кращих міжнародних практик, що сприятиме суттєвому нарощенню інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій та закладе необхідні передумови й забезпечуватиме поступове досягнення запланованих результатів, сприятиме зростанню стратегічних інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності регіональної економіки.

В основі цього варіанту є діяльність, завдяки якій буде забезпечено:

- формування повноцінного системного підходу до залучення інвестицій в області з урахуванням наявних викликів і нових можливостей;
- розвиток інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій;
- планування щодо залучення інвестицій з урахуванням наявного потенціалу, конкурентних переваг регіону, потреб перспективних галузей економіки, які мають найкращий інвестиційний потенціал;
- підтримка територіальних громад (далі – ТГ) області в питанні ефективного використання наявних активів для залучення інвестицій з метою розвитку;
- покращення інвестиційного клімату на місцевому рівні, налагодження взаємодії з діючими інвесторами, напрацювання інструментів та механізмів стимулювання інвестицій;
- формування якісних пропозицій для інвесторів, створення конкурентних інвестиційних продуктів;
- розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримка облаштування інфраструктури індустриальних парків / майданчиків для інвестування;
- розвиток людського потенціалу, підготовку кадрів, адаптацію трудових ресурсів до потреб регіональної економіки;
- визначення цільових ринків, країн та компаній-інвесторів для стратегічних галузей регіону, формування і ведення маркетингових баз даних;
- вдосконалення існуючих та створення нових інформаційно-маркетингових інструментів та продуктів;
- розробка та проведення інформаційно-маркетингових заходів, формування інвестиційної привабливості регіону;
- повсюдне запровадження стандартів професійного супроводу інвесторів;
- забезпечення постінвестиційного обслуговування інвесторів та підтримка реінвестування.

Серед іншої важливої діяльності передбачені заходи спрямовані на:

- формування обізнаності щодо використання різноманітних джерел фінансування, зокрема й залучення коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги;
- розвиток спроможності у розробленні якісних інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних, соціальних проєктів;
- підтримка розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння місцевим компаніям у розширенні ринків збуту.

У порівнянні з попередніми, третій варіант є оптимальним, оскільки дозволить комплексно підвищити інвестиційну привабливість Полтавської області, забезпечить ефективне використання її потенціалу та нарощення інвестицій в економіку регіону.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ПРОГРАМИ

Метою Програми є активізація та підвищення ефективності інвестиційної діяльності на основі професійного інституційного забезпечення, застосування системного підходу й фахового проактивного просування наявного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг Полтавської області, створення умов для зростання обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій (передусім у перспективні пріоритетні галузі), модернізації і вдосконалення структури та підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки.

Основними цільовими групами, на які спрямована реалізація даної Програми та досягнення її мети, є:

1) суб'єкти господарювання всіх організаційно-правових форм на території Полтавської області, в т.ч. компанії з іноземним капіталом та компанії, що ведуть зовнішньоекономічну діяльність, які зацікавлені у створенні нових можливостей для розвитку, розширенні сфер діяльності і ринків (діючі інвестори);

2) українські компанії, які функціонують в інших регіонах і зацікавлені у налагодженні нових контактів та пошуку нових місць для вигідного вкладення інвестицій (потенційні вітчизняні інвестори у Полтавську область);

3) іноземні компанії, які планують нові інвестиції та перебувають у пошуку нових активів, ринків, ресурсів чи інших способів підвищення власної ефективності (потенційні зарубіжні інвестори);

4) міжнародні компанії, які зазнали негативного впливу в зв'язку з пандемією Covid-19 і планують змінити географічний розподіл своїх закордонних інвестицій та розглядають альтернативи географічної диверсифікації і перенесення своїх активів в інші країни (потенційні іноземні інвестори, ТНК);

5) міжнародні інвестиційні фонди та компанії з управління активами, які зацікавлені в ефективному вкладенні капіталу;

6) міжнародні організації (донори, грантодавачі, фінансові організації), які демонструють готовність підтримувати комерційні, інфраструктурні та інші проекти, спрямовані на економічний розвиток, підвищення якості життя населення та покращення надання послуг населенню;

7) населення регіону, переселенці та трудові мігранти, які отримують доступ до нових, більш високотехнологічних та краще оплачуваних робочих місць, кращої інфраструктури, товарів та послуг;

8) навчальні заклади та навчально-наукові установи й організації, які отримують нові можливості для підготовки кадрів та інноваційної діяльності з урахуванням потреб ринку, регіональної економіки, а також студентська молодь, яка отримує нові можливості для самореалізації;

9) органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, зокрема ТГ, територіальні представництва центральних органів виконавчої влади, які виступають як регуляторами, так і учасниками інвестиційної діяльності / підтримки та просування експорту товарів та послуг українських виробників;

10) установи, організації та асоціації, до сфери діяльності яких належать питання підтримки бізнесу, розвитку інновацій, трансферу технологій, залучення інвестицій (зокрема «UkraineInvest») та підтримки експорту (зокрема «Export Promotion Office of Ukraine»).

4. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ ПРОГРАМИ, ОБСЯГИ І ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКИ ВИКОНАННЯ

Напрями Програми спрямовані на забезпечення системного, комплексного підходу до організації інвестиційної діяльності в регіоні. Основними напрямками Програми є:

- 1) Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища.
- 2) Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовки якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій.
- 3) Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій.
- 4) Підтримка суб'єктів господарювання регіону у сфері започаткування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні їх експортних можливостей.
- 5) Розвиток міжнародної співпраці, сприяння залученню різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.

Опис та обґрунтування напрямів та основний зміст заходів діяльності

Напрямок 1: Формування фахового інституційного забезпечення та системного підходу до залучення інвестицій, створення сприятливого бізнес середовища.

1.1. Формування системного підходу та розвиток інституційної спроможності у сфері залучення інвестицій.

Розроблена Програма ґрунтується на засадах системного підходу та професійного інституційного забезпечення інвестиційної діяльності. Важливою умовою її успішності, що забезпечить покращення інвестиційних процесів у регіоні є, насамперед, підтримка з боку обласної ради та обласної державної адміністрації. Питанням інвестицій буде відведено належну роль, що відображено у Стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Це дозволить здійснити відповідні заходи, підготувати та впровадити конкретні проекти, спрямовані на створення сприятливого інвестиційного середовища, інституційного забезпечення та інфраструктурних умов для реалізації інвестиційного потенціалу, залучення внутрішніх та іноземних інвесторів.

Малюнок 1. Загальний вигляд системного підходу до залучення інвестицій у Полтавській області

Джерело: Експертний аналіз

Структура системного підходу відображає чіткі й зрозумілі підходи до регіональної моделі залучення інвестицій та відповідає сучасним вимогам і кращим зарубіжним практикам. Реалізація Програми за такого підходу дозволить досягти запланованої мети, збільшити обсяги залучення інвестицій, у т.ч. ПІІ, наростити капіталовкладення у пріоритетні галузі регіональної економіки, підвищити конкурентоспроможність товарів та їх експорт, підвищити надходження до бюджетів, забезпечить зростання зайнятості та кваліфікації працівників, технологій та інновацій.

Одним із ключових засобів формування системного підходу до залучення інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості на місцевому рівні є інституційна спроможність персоналу. Насамперед йдеться про наявність професійної інституції, яка займається супроводом та обслуговуванням інвесторів.

В рамках розроблення Програми розглянуто наступні варіанти щодо такої інституції:

- розширення функцій структурного підрозділу облдержадміністрації;
- створення Інституції, як прототипу спеціалізованої Агенції ПІІ (Інвестиційний офіс, Агенція регіонального розвитку, Офіс євроінтеграції і таке інше);

З урахуванням важливості інституційного забезпечення залучення інвестицій оптимальним варіантом для Полтавської області є поєднання функціонування підрозділу облдержадміністрації, основною діяльністю якої є розроблення та координація реалізації політики та Інституції, яка сконцентрує свою діяльність на маркетинговому просуванні, залученні й супроводі інвесторів. Ключовим питанням для надійної інституційної основи є не тільки прийняття відповідного рішення, але й забезпечення належного кадрового, фінансового і матеріально-технічного забезпечення Інституції, її повноважень та процедур.

Слід зазначити, що діяльність Інституції повинна включати щонайменше два таких напрями діяльності:

- інформація, маркетинг та комунікації – ведення баз даних та підвищення іміджу регіону, в т.ч. за кордоном за допомогою різних маркетингових інструментів, а також пошук потенційних цільових інвесторів;
- залучення, супровід та підтримка інвестицій – задоволення потреб потенційних та діючих інвесторів («інвестиційна няня на місцевому рівні»), надання інформації про процедури, проходження яких вимагається для інвестування й діяльності в регіоні, здійснення необхідної підтримки інвесторів. Окрім того, цей напрям діяльності включає налагодження зв'язків між транснаціональними та місцевими компаніями у плані можливостей співпраці між ними, а також допомогу у комунікації з місцевими органами влади, територіальними органами ЦОБВ, установами, організаціями, ринковими інституціями, сприяючи

максимальній оптимізації часових і фінансових витрат для інвесторів та їх адаптації на новому ринку.

Стосовно персоналу, необхідно використати конкурсний принцип, врахувати знання іноземних мов та забезпечити навчання / стажування, а також постійну самоосвіту працівників. Персонал повинен чітко знати свої завдання і повноваження, бути кваліфікованим і мотивованим, здатним досягати результату.

Малюнок 2. Схема розподілу повноважень та взаємодії підрозділу облдержадміністрації та Інституції у Полтавській області у сфері інвестиційної діяльності.

Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій		
	↓	↓
Управління інвестиційної політики та соціально-трудова відносин / Відділ міжнародної співпраці та залучення інвестицій	Інституція	
	↔	
	Напрямок: інформація, маркетинг та комунікації	Напрямок: залучення, супровід та підтримка інвестицій
Розроблення та реалізація політики	Підтримка двомовного інвестиційного порталу	Аналіз / підготовка пропозицій для інвесторів
Розроблення програм	Підготовка / актуалізація галузевої інформації	Верифікація об'єктів, які пропонуються з ТГ
Координація реалізації, звіти	Ведення маркетингових баз даних (країни, компанії)	Ведення баз даних (для потреб комунікації з інвесторами) у т.ч. бази даних земельних ділянок, виробничих приміщень та офіси
Моніторинг виконання	Direct Marketing, direct mails (розсилки, звернення)	Інвестиційні майданчики - відповідність
Формування щорічного маркетинг-плану та проекту бюджету		
Індустріальні парки		
Інвестиційний паспорт та інші маркетингові продукти, Проморолики		
Стандарти: забезпечення, навчання ТГ	Ключові маркетингові повідомлення	Комунікація з інвесторами
Інвестиційні профілі громад		
Взаємодія з UI	Забезпечення правила реагування на запити 24/48/7дн	
Інформування інших структурних підрозділів	Презентації (галузеві, конкретних пропозицій)	Організація інвестиційних місій / візитів інвесторів
Визначення стратегічних галузей	Брендинг, бренд-бук	Організація зустрічей з інвесторами
Питання стимулювання інвестицій	Розробка інформаційно-маркетингових заходів	Участь у веденні переговорів з інвесторами
Моніторинг інвестиційного клімату	Підготовка матеріалів для участі в заходах	Супровід та обслуговування інвесторів
Розгляд проблемних питань	Медійна та контекстна реклама	Підтримка діючих інвесторів

Співпраця зі структурними підрозділами та інституціями з адаптації кадрів до потреб	Відстеження ефективності маркетингових продуктів / заходів	Ведення бази даних діючих інвесторів
Взаємодія з Мінекономіки, МЗС	Відстеження географії відвідувань порталу	Відвідування діючих інвесторів, питання реінвестування
Взаємодія з підрозділами ОДА, Взаємодія з територіальними органами ЦОВВ	Ведення інтерактивної інвестиційної карти	
Рада інвесторів – забезпечення, підготовка матеріалів		

Джерело: Експертний аналіз

Крім цього, Програма передбачає проведення спеціалізованих тренінгів /семінарів для персоналу відповідних підрозділів облдержадміністрації, райдержадміністрацій, ТГ, які проводитимуться за участі міжнародних та українських експертів та менеджерів UkraineInvest і включатимуть найважливішу тематику, яка необхідна для формування знань і практичних навичок, у т.ч. у сфері іноземного інвестування.

Також передбачено надання інституційної підтримки територіальним громадам у питаннях створення інвестиційних продуктів, промоції територій, пошуку, залучення та супроводу інвесторів.

1.2. Розвиток сприятливого бізнес середовища, покращення інвестиційного клімату на місцевому рівні.

Аналіз рейтингу факторів на глобальному рівні, які впливають на рішення інвесторів у 2018-2019 роках демонструє стійку залежність рішень міжнародних інвесторів насамперед від політичної стабільності, стану інвестиційного клімату країн та регулювання правового середовища, безпеки інвестицій та їх правового захисту, відсутності корупції, рівня податків та легкості їх адміністрування, стимулювання інвестицій. При цьому інфраструктурні фактори залишаються важливими але за чутливістю є менш вразливими для інвесторів. Також спостерігається тенденція зростання вагомості вартості та якості робочої сили, технологічних та інноваційних можливостей, економічних показників та розміру ринку. Варто зазначити, що інфраструктурні фактори виступають не менш суттєвими, але менш пріоритетними чинниками при прийнятті рішень. Всі зазначені аспекти будуть враховуватися в ході реалізації Програми.

При визначенні місця вкладення інвестицій на локальному рівні, що дуже важливо для ТГ, інвестори звертають увагу на дві групи факторів – інфраструктурні (жорсткі чинники) та стан інвестиційного клімату (м'які чинники) на місцевому рівні, що відображено на малюнку нижче.

Малюнок 3. Місцеві фактори, які впливають на рішення інвесторів.

Джерело: Експертний аналіз

Щодо жорстких чинників – інвестори найбільшу увагу звертають передусім на наявність та якість кваліфікації робочої сили, готовність об'єктів до інвестування, стан технічної інфраструктури, зручність розташування, здатність до впровадження інновацій.

Стосовно м'яких факторів, які відображають бізнес клімат – це передусім прозорість процедур і відсутність корупції, рівень професійності супроводу та обслуговування, простота реєстрації бізнесу та адміністративних процедур, успішний досвід діючих компаній. Як підтвердження сприятливого бізнес середовища.

Щодо питання інвестиційних стимулів, то воно не ставиться інвесторами так гостро, як питання інвестиційного клімату. Разом з тим міжнародний досвід свідчить, що чимало країн запроваджує ефективні інструменти галузевого і регіонального стимулювання, проте в Україні це питання не набуло достатньої уваги. Серед доступних сьогодні норм стимулювання, пільг та преференцій варто зазначити деякі державні гарантії, найголовнішими з яких є захист від змін у законодавстві про іноземні інвестиції на 10-річний період (стаття 8 Господарського кодексу України), захист від націоналізації, безперешкодна і негайна репатріація прибутку і стабільність регуляторних норм на період інвестиції (що, на жаль, не завжди забезпечується).

На іноземних інвесторів поширюються податкові преференції, які надаються вітчизняним підприємствам, у т.ч. є можливість ефективно використати норми Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть запроваджувати певні фінансові, податкові та організаційні стимули для залучення ПІІ на відповідній території. Також вони мають право надавати пільги для того, щоб стимулювати певні проекти. Згідно з Податковим кодексом України вони можуть:

- встановити звільнення від податку на нерухоме майно (п. 266.4.2 статті 266 Податкового кодексу);
- регулювати ставки земельного податку в межах (п. 284.1 статті 284 Податкового кодексу).

Також інвестори можуть звільнитися від сплати внеску на розвиток місцевої інфраструктури.

Важливим чинником покращення взаємодії з бізнесом, поліпшення інвестиційного клімату, підтримки впровадження стратегічних проєктів, розгляду звернень суб'єктів господарювання та врегулювання конфліктних ситуацій стане оновлення та систематична робота дорадчо-консультаційного органу - Ради вітчизняних та іноземних інвесторів при Полтавській обласній державній адміністрації.

Важливо поліпшувати якість послуг для бізнесу, які надаються мережею ЦНАП області за принципом «єдиного вікна» (станом на 01.12.2020 року Полтавська область має 46 офісів ЦНАП).

1.3. Професійний супровід та обслуговування інвесторів.

У 2017 році Полтавською облдержадміністрацією та обласною радою було схвалено методичні рекомендації щодо залучення та супроводу інвесторів у Полтавській області. В процесі реалізації попередньої програми на 2017-2020 роки закладені в рекомендаціях стандарти частково впроваджено на обласному рівні та окремими територіальними громадами, що дало змогу досягнути певних позитивних результатів. В рамках нової Програми увагу буде приділено вдосконаленню стандартів на обласному рівні та ширшому їх запровадженню серед ТГ Полтавської області.

Значна увага приділятиметься взаємодії з діючими інвесторами та надання їм необхідної підтримки для реінвестування, розширення існуючого виробництва, реалізації нових проєктів, створення нових, поглиблених ланцюжків у виробництві, що сприятиме зростанню доданої вартості продукції, що виробляється.

Особливу увагу буде приділено:

- збереженню компаній, створенню сприятливих умов для того, щоб вони розвивалися і зростали на території Полтавської області;
- зацікавленню та заохочуванню нових інвесторів, сприянню реалізації нових проєктів як вітчизняних, так і іноземних інвесторів;
- постійній підтримці як нових, так і вже створених і діючих підприємств.

Для цього передбачається здійснювати:

- професійну інформаційну підтримку інвесторів;
- формування якісних інвестиційних пропозицій та продуктів;
- формування та ведення баз даних;
- створення інформаційних та маркетингових продуктів;
- розроблення та проведення маркетингових кампаній;
- налагодження комунікації з інвесторами;
- впровадження проактивного маркетингу, націленого на цільові інвестиції для перспективних галузей регіональної економіки (таргетинг);
- організацію інвестиційних місій до регіону та територіальних громад;
- супровід та обслуговування інвесторів;
- взаємодію з діючими інвесторами в регіоні та підтримку реінвестування;
- ефективну постінвестиційну підтримку інвесторів.

Буде запроваджено послугу «Гід для інвестора», що передбачає надання консультаційної та практичної допомоги інвестору на всіх етапах – від першого контакту, прийняття рішення про інвестування і до введення об'єкта в експлуатацію та здійснення господарської діяльності.

Напрямок 2: Розвиток інвестиційного потенціалу, підготовка якісних інвестиційних продуктів, створення інфраструктурних умов для залучення інвестицій.

2.1. Оцінка потенціалу та конкурентних переваг, визначення найбільш інвестиційно привабливих галузей регіональної економіки у нових умовах.

Згідно прогнозів МВФ на відновлення світової економіки через пандемію COVID-19 знадобиться близько п'яти років, а збитки світової економіки можуть становити 28 трлн доларів США. Очікується падіння показників зростання світової економіки на 4,4%.

За дев'ять місяців глобальна криза забрала життя більше мільйона людей та розвернула глобальну економіку у зворотному напрямі. Різко зросли показники безробіття, бідності та суттєво підвищився ризик для економік країн з низьким доходом.

За позитивного сценарію найскладніша частина кризи не повинна тривати довше, ніж рік, а потім почнеться її поступове відновлення. Однак ефекти пандемії і кризи будуть значними і затягнуться надовше. Насамперед, це стосується низьких цін на сировину, погіршення міжнародної торгівлі, падіння окремих галузей, наприклад туризму. Після кризи глобальна економіка зміниться у багатьох напрямках. Безпека виробництва та виважена логістика стануть значно важливішими, приведуть до перегляду локалізації виробництва та його структурних змін.

Для формування правильної стратегії щодо просування ПІІ в таких умовах, необхідно добре розуміти, які галузі економіки регіону можуть мати найбільшу перспективу для залучення інвестицій і до яких маркетингових та інших заходів / кроків необхідно вдатися, щоб залучити іноземних інвесторів. Насамперед слід буде визначити місце регіону на ринку ПІІ, тому в рамках реалізації Програми буде:

- проведено SWOT-аналіз стратегічних галузей регіону ПІІ для уточнення їх конкурентних переваг і слабких сторін, рівня їх кластеризації;
- визначено, які типи інвестицій область може залучити і в які галузі, що дозволить оптимізувати зусилля і ресурси по залученню ПІІ;
- здійснено галузевий бенчмаркінг (порівняльний аналіз) з регіонами-конкурентами.

Таким чином буде уточнено сильні сторони, ідентифіковано конкурентні переваги, які будуть привабливими для окремих груп інвесторів, що дозволить вибудувати (на цій основі) свою маркетингову стратегію. Також в галузевому контексті буде краще зрозуміло свої слабкі сторони, над якими необхідно працювати. Водночас здійснення бенчмаркінгу з іншими регіонами дозволить більш реально оцінити свої та їхні позиції з точки зору потенційного інвестора.

Зусилля повинні бути зосереджені на кількох ключових галузях, що збережуть конкурентні переваги і можуть забезпечити зростання регіональної чи місцевої економіки. Попередньо з урахуванням положень стратегічних документів розвитку регіону, статистичних та аналітичних даних, результатів обговорень робочої групи та експертного аналізу пріоритетними (стратегічними) для залучення інвестицій визначені окремі галузі регіональної економіки.

Малюнок 4. Попередня галузева оцінка потреб в інвестиційних ресурсах та спроможності залучати ПІІ для Полтавської області.

Галузь/ підгалузь	Відповідність потребам розвитку регіону	Відповідність потребам інвесторів	Конкурентна спроможність залучити інвестиції
Машинобудування			

Енергетичне	висока	низька	середня
Електротехнічне	висока	низька	середня
Верстатно-, приладобудівництво	висока	низька	середня
Транспортне / залізнодорожнє	висока	середня	середня
Дорожнє	висока	середня	середня
Сільськогосподарське виробництво			
Зернові/зернобобові/переробка	висока	середня	середня
Олійні (соняшник)/переробка	висока	середня	середня
Птахівництво	висока	середня	середня
Свинарство	висока	середня	середня
ВРХ	висока	середня	середня
Харчова промисловість			
Продукти харчування	висока	середня	середня
Напої	висока	середня	середня
ІКТ та бізнес послуги			
Інфраструктура / датацентри	висока	низька	низька
Софтверні компанії	висока	низька	низька
Аутсорсингові послуги	висока	середня	середня
Видобуток і переробка вуглеводнів			
Газ і газовий конденсат	висока	висока	висока
Нафта і нафтопродукти	висока	висока	висока

Джерело: Експертний аналіз

Найбільшу додану вартість могли б принести інвестиції у галузь машинобудування, первинну і вторинну переробку окремих видів сільськогосподарської продукції, а також харчову промисловість. Це дало б змогу модернізувати економіку області, вийти на значно вищий технологічний рівень, посилити експортні позиції, стимулювало б розвиток регіональної економіки на основі кластерів.

Це один з важливих напрямів, особливо в контексті середньострокової та довгострокової перспективи є розвиток сфери бізнес послуг та галузі інформаційно-комп'ютерних технологій, що позитивно впливатиме на ІТ-екосистему, посилюватиме її кластеризацію, формуватиме інноваційне середовище, розвиватиме технологічний бізнес. Це привело б до кращої диверсифікації регіональної економіки, сповільнило б відтік молоді з регіону та сприяло б його «цифровому» перевтіленню. Розвиток цього напрямку мав би значний позитивний вплив на підвищення інвестиційної привабливості, а також посилював би конкурентні позиції традиційних галузей економіки.

Такий підхід не означає, що залучення інвестицій в інші галузі не є важливими. При зацікавленості інвесторів працювати в інших секторах їм має бути надано належні підтримку та професійний супровід.

Програма вибудована таким чином, щоб у перелік пріоритетних галузей потрапили як ті галузі, які можуть бути цікаві інвесторам у даний період, а також будуть актуальними в середньостроковій і довгостроковій перспективах.

2.2. Формування пропозицій для інвесторів, створення інформаційних та інвестиційних продуктів

Наявність якісної інформації про інвестиційні продукти регіону та належна якість послуг на регіональному та місцевому рівні, високий рівень супроводу та обслуговування інвесторів відіграє ключову роль у спроможності залучати інвестиції.

Як зазначено вище, формування пропозицій для інвесторів базуватиметься на принципі, що зусилля із залучення інвестицій повинні бути зосереджені на кількох галузях / секторах економіки, що мають суттєві конкурентні переваги, належать до ключових секторів зростання і сприятимуть прискореному розвитку місцевої економіки.

У співпраці з галузевими підрозділами облдержадміністрації та бізнес асоціаціями буде забезпечено щорічне оновлення інформації про галузі, які мають найкращий інвестиційний потенціал (із врахуванням галузевого SWOT-аналізу).

Інформація про пріоритетні галузі/сектори, яка пропонуватиметься інвестору, включатиме текстовий матеріал та ілюстрації (графіки, діаграми, малюнки, фотографії тощо) та буде подаватися згідно встановлених стандартів (форми) у зручному для сприйняття форматі, у т.ч. на інвестиційному веб-порталі, як це здійснюється на даний час, <http://pobl-invest.gov.ua/Home/Pageltem/30> .

Малюнок 5. Форма подання інформації про галузі регіональної економіки, які мають найкращий інвестиційний потенціал

№ п\п	Рубрика	Зміст	Додаткова інформація, яка може бути розміщена
1	Коротка інформація про галузь (сектор)	Місце галузі в економіці країни та регіону. Темпи розвитку галузі, показники виробництва. Виробнича база. Основні компанії. Задіяний людський ресурс, заробітна плата.	Діаграма
2	Основні підгалузі, сектори (коротко, якщо стосується)	Потенціал для розвитку, зростання ринку, експорту і привабливі для інвесторів	Показники (графік, таблиця)
3	Перспективи зростання	Основні аргументи (конкурентні переваги й можливості) для розвитку галузі. Доступність ресурсів, витрати і якість виробництва. Логістика, легкість і швидкість доступу до основних виробників (постачальників) і ринків. Внутрішній і зовнішній ринок, потенціал зростання продажів.	Діаграма, графік
4	Людський ресурс	Чисельність кваліфікованої та потенційної робочої сили. Навчальні та наукові (науково-дослідні) заклади, можливість впровадження інновацій.	Таблиця, діаграма
5	Інвестиції	ПІІ в галузь. Перелік транснаціональних компаній (світових брендів). Приклад успіху (коротко)	Діаграма, фото, лого
6	Експорт	Показники (структура) і динаміка експорту	Діаграма

Джерело: Методичні рекомендації щодо залучення та супроводу інвесторів у Полтавській області

Програма передбачає налагодження системного збору інформації про можливості для інвестування в ТГ Полтавської області. Наявні та підготовлені до інвестування земельні ділянки «**greenfield**» та «**brownfield**», об'єкти промислової нерухомості є основним джерелом інформації для інвестора. Такі земельні ділянки та майданчики (після їх інвентаризації та структурування) виступатимуть інвестиційними продуктами регіону, вони оформлятимуться згідно визначеної форми, які відповідають прийнятим стандартам, і розміщуватимуться на веб-ресурсі (у більш досконалому форматі) та в інших

інформаційних джерелах. Також буде формуватися та оновлюватися база даних виробничих, складських та офісних приміщень, які пропонуватимуться бізнесу.

Оновлені інвестиційні пропозиції земельних ділянок / вільних виробничих площ міститимуть базову інформацію про об'єкт інвестування та його ключові переваги, відобразатимуть напрям, масштаб і обсяг необхідної інвестиції.

Щоб бази даних постійно були актуальними, інформація буде оновлюватися щонайменше раз на рік на інвестиційному веб-порталі, а також використовуватися в інших інформаційних матеріалах. Такі ж вимоги стосуються також баз даних виробничих приміщень та іншої промислової нерухомості.

Також буде підготовлено та постійно оновлюватиметься економічна та інша інформація задля оперативного задоволення запитів інвесторів, зокрема яка стосується умов ведення бізнесу, а саме:

- стан і кваліфікація робочої сили, особливості законодавства про працю, зокрема працевлаштування іноземців;
- транспортна і логістична інфраструктура (дороги, залізниці, аеропорти, порти);
- рівень оплати праці (по галузях/секторах);
- освітні установи (технічні училища, університети, науково-дослідні центри);
- потенційні постачальники /база даних місцевих компаній;
- ринкові інституції, посередники: банки, консалтингові компанії і т.п.;
- оподаткування та митні процедури;
- інформація про наявність промислових кластерів, найбільші компанії;
- інформація про найбільші іноземні компанії, які інвестували в регіоні;
- середня вартість підключення до інженерної інфраструктури та послуг (електроенергія, природний газ, вода, Інтернет);
- політика в галузі довкілля, екологічна ситуація;
- інші (залежно від запитів інвесторів).

2.3. Розвиток інвестиційної інфраструктури, підтримка створення промислових майданчиків, індустріальних та технологічного парків.

Інвестиційна інфраструктура регіону повинна передбачати як розвиток транспортних і логістичних систем, так і розробку промислових зон та створення іншої інфраструктури для активізації інвестиційної діяльності.

Одним з основних напрямів в розробці і реалізації проєктів регіонального розвитку, які створюють умови для прискореного економічного розвитку територій є облаштування майданчиків під господарську діяльність. Як показує зарубіжний досвід, найефективнішим механізмом залучення інвестицій в регіональний і місцевий економічний розвиток є індустріальні парки.

Будучи найкращою формою ведення бізнесу, вони є дієвим інструментом стимулювання високотехнологічного промислового виробництва, створюючи тим самим умови для прискореного економічного розвитку територій. Підготовлені парки забезпечують полегшення доступу інвесторів до земельних ділянок для промислового виробництва (передусім мова йде про облаштування інженерної і технічної інфраструктури), насамперед для проєктів з високою доданою вартістю. Саме тому розвиток індустріальних парків, як інструменту залучення інвестицій, передбачено у Стратегії Полтавської області на 2021-2027 роки.

Водночас, слід врахувати те, що створення індустріальних парків є довготривалими і недешевими проєктами, які вимагають значних організаційних, інституційних і фінансових ресурсів. Також на сьогодні ще остаточно незавершене формування політики щодо цього

інструменту, зокрема щодо державної підтримки розвитку інфраструктури та застосування інвестиційних стимулів. Неврахування цих факторів може мати негативні наслідки для ініціаторів створення індустріальних парків.

Разом з тим на Полтавщині є успішний приклад - «Ланнівський індустріальний парк» (с. Ланна, Карлівський р-н, Полтавська обл.), створений у 2017 році і на території якого функціонують два учасники – ТОВ «Промінь» і ПП «Ланна-Агро».

Аналіз інвестиційної інфраструктури свідчить про наявність великої кількості земельних ділянок в області (понад 150) які пропонуються і розміщені на веб-порталі. Водночас серед них бракує якісно підготовлених майданчиків для інвестування. Вимагає вдосконалення і форма подачі інформації, зокрема з використанням інтерактивної карти.

Враховуючи ускладнений та доволі затратний доступ до інженерно-технічної інфраструктури, насамперед підключення бізнесу до електричних мереж (вартість якої в Полтавській області є однією з найвищих в Україні), для залучення нових та розширення діяльності діючих інвесторів питання наявності промислових майданчиків з облаштованою інфраструктурою, комунальними зручностями та реальною можливістю розміщення трудових ресурсів залишається актуальним.

Передбачається, що в рамках Програми буде проведено аналіз земельних ділянок (greenfield і brownfield), які відповідають вимогам Закону України «Про індустріальні парки» і є найбільш придатними для реалізації таких масштабних проектів та визначено, за доцільності, перелік з 2-3 оптимальних варіантів для створення індустріальних парків. У разі успішного розвитку цей інструмент стане вагомим фактором посилення інвестиційної привабливості як окремої територіальної громади так і всього регіону, сприятиме активізації інвестиційної діяльності в області та буде переконливим чинником для залучення ТНК, які розглядатимуть можливість перенесення свого бізнесу до України.

Для розв'язання проблеми відсутності достатніх фінансових і технологічних ресурсів для підвищення якості інвестиційної інфраструктури розглядатимуться можливості співфінансування із залученням державної підтримки, а також налагодження співпраці державного та приватного секторів.

Зусилля будуть спрямовані на те, щоб більш ефективно використовувати можливості Державного фонду регіонального розвитку, адже відповідно до ст. 24-1 Бюджетного кодексу України, кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних (технологічних та наукових) парків.

Актуальним питанням для Полтавської області є переорієнтація пріоритетних галузей регіональної економіки на інноваційну модель розвитку. З урахуванням наявності потужних виробничих центрів регіону – Полтави і Кременчука та недостатньо задіяного науково-технологічного потенціалу, ефективним інструментом інвестиційно-інноваційного розвитку області можуть стати технопарки.

За умови фахового підходу до їх створення і функціонування цей інструмент допоміг би акумулювати зусилля науково-освітніх, дослідницьких закладів та бізнесу задля підвищення технологічності місцевої економіки, розвитку його смарт-спеціалізації. У свою чергу наявність технопарку підвищило б рівень залучення науковців і студентської молоді до підприємництва, стимулювало б розвиток наукових розробок та досліджень, впровадження інновацій в регіональному виробництві.

На попередньому етапі важливо започаткувати обговорення доцільності та можливих шляхів створення, передусім, технологічного парку за участю представників провідних університетів області із залученням експертів та представників вітчизняних та міжнародних інноваційних компаній (це може бути консорціум провідних вищих навчальних закладів та виробничих компаній). Важливе значення матиме врахування кращих практик із зарубіжного досвіду створення та функціонування технопарків та наявний вітчизняний досвід.

2.4. Розвиток людського потенціалу, підготовка кадрів, адаптація трудових ресурсів до потреб регіональної економіки

Наявність якісного людського ресурсу є одним із найвагоміших факторів, який впливає на рішення інвесторів. Згідно звіту Всесвітнього економічного форуму 2020, який проходив у Давосі, йшлося про те, що значне зростання робочих місць у найближчому десятилітті буде забезпечений в семи професійних областях: догляд, інженерія і хмарні обчислення, маркетинг, бази даних і штучний інтелект, зелені робочі місця, люди та культура, а також у сфері підготовки менеджерів спеціалізованих проєктів.

Варто зазначити, що глобальні економічні та демографічні зрушення, які стали особливо відчутними протягом останніх років, а також кризові явища та складні економічні обставини, які склалися в останні роки в Україні внаслідок військової агресії з боку Росії та збройних дій на Сході, створили додатковий тиск на робочу силу.

Відтік трудових ресурсів з українських регіонів стає найболючішою проблемою сьогодні. Україна фактично стала частиною європейського ринку праці і діючий бізнес все частіше нарікає на брак кваліфікованих кадрів.

Масштабного від'їзду працездатного населення з Полтавської області, як це має місце у західних та центральних регіонах, впродовж останніх років не спостерігалось. Тим більше, в область приїхала частина вимушених переселенців працездатного віку. Водночас міграційна тенденція посилюється серед висококваліфікованих фахівців інженерних та робітничих спеціальностей. Це може призвести до негативних наслідків та зумовити погіршення якісного кадрового потенціалу області, що неодмінно позначиться на інвестиційній привабливості регіону.

Тому обов'язковим елементом реалізації Програми у сфері залучення інвестицій буде увага до трудових ресурсів, сприяння реалізації людського потенціалу, адаптація до потреб ринку праці.

Діяльність у цьому напрямі забезпечуватиметься у співпраці профільних підрозділів облдержадміністрації з органами місцевого самоврядування, а також відповідними територіальними органами ЦОВВ та бізнес асоціаціями.

У напрямі розвитку людського потенціалу, підготовки кадрів, адаптації трудових ресурсів до потреб регіональної економіки у найближчі роки увагу буде сконцентровано на таких напрямках:

- вивчення потреб регіонального ринку праці, регіонального бізнесу в кадрах як в цілому, так і за окремими галузями / секторами. Це дозволить отримати для навчальних закладів інформацію щодо поточних та майбутніх потреб у певних спеціальностях та навичках, яку вони зможуть використати під час формування нових навчальних програм;
- стимулювання співпраці між навчальними закладами та бізнесом. Така співпраця може набувати різних форм – від спільних дослідницьких чи бізнес проєктів до участі

підприємств у розробці навчальних програм та практичному навчанні студентів, зокрема за дуальною системою;

- покращення методичного та матеріально-технічного забезпечення. Інвестиції в рамках цього напрямку можуть бути спрямовані як на розробку нових навчальних та методичних матеріалів, так і на закупівлю нового обладнання і матеріалів, нових навчальних та дослідницьких просторів для покращення якості навчання за пріоритетними для регіону сферами та професіями;

- здійснення профорієнтації, запровадження кар'єрного консультування та популяризація професійного навчання серед різних цільових груп населення відповідно до потреб регіонального ринку праці, прогнозування потреби у кадрах на середньострокову та більш тривалу перспективу;

- вивчення можливостей, потреб та підтримка ініціатив створення / розвитку коворкінг центрів, наукового / технологічного парку, стимулювання закладів освіти та наукових організацій, бізнесу до ефективної взаємодії і співпраці в рамках бізнес проєктів;

- інформування про можливості та сприяння інтеграції навчальних закладів регіону до міжрегіональних, національних та, передусім, міжнародних мереж. Це стосується спільних наукових і дослідницьких проєктів, а також обміну студентами і викладачами.

Виконавці Програми повноцінно використовуватимуть участь Полтавської області у Програмі ЄС «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України», яка нещодавно стартувала і спрямована на підтримку реформи професійно-технічної освіти на національному рівні, а також у 7 регіонах (серед яких є Полтавська область).

Напрямок 3: Ефективне просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу області, забезпечення професійного підходу до залучення цільових інвестицій.

3.1. Визначення цільових ринків (країн та компаній-інвесторів), формування маркетингових баз даних.

З урахуванням визначених галузевих пріоритетів регіону проводитиметься аналіз та формування переліків потенційних країн-інвесторів, на яких в основному буде спрямована маркетингова стратегія регіону. Перш за йдеться про економічно розвинуті країни та окремі країни, що розвиваються, компанії яких здатні генерувати сучасні технології та володіють значним інвестиційним ресурсом. При цьому буде проаналізовано географію країн-інвесторів в європейському регіоні, зокрема у країнах Східної Європи, інвестиційні тенденції і тренди в обраних галузях, галузеву присутність країн-інвесторів в Україні. Також важливо ідентифікувати транснаціональні компанії (ТНК), які схильтимуться до перенесення свого бізнесу в інші країни за підсумками пандемії та світової кризи.

Проведений попередній аналіз дозволив визначити потенційні країни, які володіють достатнім інвестиційним ресурсом та сучасними технологіями у відповідних галузях чи сферах.

Малюнок 6. Попередня галузево-територіальна матриця для Полтавської області

	GER	NL	FRA	UK	SWE	AUS	DEN	PL	USA	CAN	KOR	CHN	IND	TUR	SA
Машинобудування															

Енергетичне	■		■		■				■			■			
Електротехнічне	■				■				■			■	■		
Верстатобудівництво	■								■			■			
Транспортне/залізнодорожнє	■				■				■					■	
Дорожнє	■				■				■					■	
С/г виробництво															
Зернові та зернобобові	■	■						■				■	■	■	■
Олійні (соняшник)		■						■				■	■	■	
Птахівництво									■			■	■		
Свинарство								■	■		■	■			
ВРХ		■		■				■							
Харчова промисловість															
Продукти харчування		■	■					■	■					■	■
Напої									■	■			■		
ІКТ та бізнес послуги															
Інфраструктура/датацентри					■					■			■		■
Софтверні компанії					■								■		■
Аутсорсингові послуги										■			■		■
Видобуток і переробка вуглеводнів															
Газ і газовий конденсат										■	■				■
Нафта і нафтопродукти						■				■	■				■

Джерело: Експертний аналіз

Водночас варто зауважити, що зазначені вище країни не є єдиним гарантованим джерелом інвестицій в пріоритетні галузі регіону, однак чим потужніша економіка країни, тим більше компаній зосереджено в тій чи іншій галузі і ймовірність залучити інвестиції є значно вищою. Разом з тим буде проводитися робота з діючими інвесторами з тих країн, які вже присутні в області і яким вже знайома специфіка регіону. Незважаючи на те, що не всі ці країни є світовими лідерами в у визначених галузях, вони теж будуть розглядатися серед потенційних інвесторів.

Для кожної галузі / сектора регіональної (місцевої) економіки передбачається визначити потенційні вітчизняні та зарубіжні компанії, які можуть генерувати мобільні проекти і відповідають цілям розвитку регіону в окремих галузях, секторах і технологіях.

Для успішного просування регіону серед потенційних інвесторів буде сформовано базу даних компаній за галузями та країнами. Маркетингова база даних – це основа формування цільової аудиторії та прямого маркетингу, інформація, яка дозволяє налагоджувати контакти (включаючи осіб, уповноважених приймати рішення та можливі контактні особи) та вести діалог з численними клієнтами – зарубіжними інвесторами.

В рамках кожної пріоритетної для області галузі враховуватимуться дані галузевих аналітичних та інвестиційних джерел, важливим джерелом контактів та інвестиційних профілів компаній буде www.incentivesmonitor.com, а також інші джерела.

При формуванні бази даних буде використано такий алгоритм (стадії):

- 1) формування попереднього переліку та необхідної інформації (резюме, контакти, показники, проекти, поведінка на ринку після пандемії тощо);
- 2) відбір пріоритетних компаній та визначення потенційних партнерів (визначення компаній для маркетингових повідомлень, уточнення контактів);
- 3) оновлення бази даних (оновлення профілів компаній з урахуванням нової інформації, а також результатів здійснених контактів).

Маркетингова база даних потенційних інвесторів за галузями та країнами є ключовим інструментом для здійснення маркетингових кампаній. Саме на цю цільову аудиторію буде спрямовано прямий маркетинг, оскільки така база даних дає можливість налагодження та ведення діалогу з потенційними реальними інвесторами. База даних постійно оновлюватиметься, вона включатиме назву та контактні дані, опис діяльності, іншу важливу інформацію, фінансові показники, історію звернень та зворотну реакцію компаній.

3.2. Створення інформаційно-маркетингових інструментів та продуктів для просування інвестиційного потенціалу та формування позитивного іміджу.

Інформаційно-маркетингова діяльність буде спиратись на інструменти й продукти, які забезпечуватимуть створення позитивного іміджу області, підвищення її привабливості через формування обізнаності, інтересу та зацікавленості серед цільових аудиторій, передусім ділових кіл та інвесторів. Ці продукти мають відображати якість інвестиційного середовища Полтавської області та його переконливі аргументи щодо доцільності розміщення інвестицій саме в цьому регіоні, як такому, що має добру репутацію і є надійним партнером.

Маркетинговий план

Маркетинг-план відобразатиме графік створення чи оновлення маркетингових продуктів та календарний план підготовки й участі в міжнародних, національних, регіональних та інших заходах з метою створення позитивного (інвестиційного) іміджу області та просування інвестиційних пропозицій регіону. При цьому важливо визначити ключові заходи, які мають пройти за участі керівництва країни, регіону. Він плануватиметься на трирічний період з деталізацією на поточний рік. Це, серед іншого, зумовлено тим, що важливою складовою маркетинг-плану є його ресурсне забезпечення.

Ключове маркетингове повідомлення

Для формування інвестиційного іміджу буде підготовлено ключове маркетингове повідомлення (меседж) про регіон, де буде досить стисло, але водночас досить переконливо сформульовано, чому саме тут варто інвестувати. Воно відобразатиме сутність ключових переваг та унікальність регіону.

Таке повідомлення (може зазнавати певних змін залежно від цілей, які переслідуються, наприклад галузевого характеру) використовуватиметься при складанні листів, прямих розсилках, під час взаємодії з потенційними галузевими інвесторами. Воно розглядатиметься як ключовий меседж під час підготовки кампаній з формування позитивного інвестиційного іміджу регіону.

Інвестиційний веб-портал

Продовжуватиметься вдосконалення інвестиційного веб-порталу регіону, який було створено в рамках реалізації попередньої програми. На сьогодні він вже є ключовим маркетинговим інструментом, який наочно розкриває та просуває можливості області, демонструє її ключові переваги, демонструє конкретні інвестиційні пропозиції. У подальшому портал має відігравати особливу роль для просування та формування позитивного іміджу серед інвесторів, оскільки ділова активність здійснюється переважно в електронному вигляді – шляхом пошуку необхідної інформації в мережі Інтернет. З урахуванням того, що до 50% контактів з інвесторами досягається саме завдяки функціонуванню такого інструменту, постійна увага приділятиметься оновленню та наповненню відповідним контентом, а також функціонуванню електронної інвестиційної мапи. Портал також виступатиме механізмом взаємодії з потенційними і діючими інвесторами, він містити функцію зворотного зв'язку. Буде розроблено план просування

(розкрутки) інвестиційного веб-сайту Полтавської області в Інтернеті та формування бренду «Invest in Poltava Region».

Інвестиційна онлайн-мапа області буде важливим елементом порталу, вона відобразить в режимі реального часу пропозиції для інвестування – територіальні інвестиційні продукти, наявну інфраструктуру, місця розташування родовищ, покладів корисних копалин, кар'єрів тощо.

Інвестиційний паспорт, як і раніше, буде щорічно оновлюватися та створюватиметься у друкованій та Е-формі, яка розміщуватиметься на веб-порталі. Він буде найбільш повним інформаційним джерелом для інвестора в контексті соціально-економічного розвитку регіону, його інвестиційних пріоритетів та міститиме пропозиції для інвестування.

Інвестиційні профілі / паспорти територіальних громад, у створенні яких надаватиметься подальша методична та консультативна підтримка, будуть невід'ємною частиною маркетингових продуктів області, які, серед іншого, як і на даний час, просуватимуться через інвестиційний веб-портал.

Презентація інвестиційного потенціалу буде одним з обов'язкових інструментів представлення області як на веб-порталі, так і під час інвестиційних чи економічних заходів та зустрічей з інвесторами. Передбачено створювати та систематично оновлювати основну презентацію області (у форматі PowerPoint та Мультимедіа), також створюватимуться презентації пріоритетних галузей регіональної економіки та інвестиційних продуктів регіону. Кожна територіальна громада матиме власну презентацію інвестиційного потенціалу.

Іміджевий інвестиційний промо-ролик буде створено для просування та позиціонування регіону, формування його позитивного образу, пізнаваності та емоційної привабливості. Він буде розміщений на інвестиційному веб-порталі, демонструватиметься під час форумів та інших заходів, поширюватиметься іншими каналами.

Папки/буклети з конкретними пропозиціями будуть створюватися у співпраці з їх ініціаторами по мірі необхідності для більш детального представлення інвестиційного потенціалу області, галузей регіональної економіки, які мають найкращий інвестиційний потенціал, окремих інвестиційних пропозицій і проєктів.

Серед *іншої маркетингової продукції* для інформаційного просування області, залежно від потреби, передбачено створювати інвестиційні буклети, брошури, спеціалізовані інформаційні листки, флеш-носії, промоційні папки, пакети (в які вкладаються різноманітні матеріали, наприклад інвестиційний паспорт та інформаційні листи про земельні ділянки, які пропонуються інвестору тощо).

Direct Marketing (механізм прямого маркетингу) буде запроваджено для прямої комунікації з визначеними цільовими компаніями, в яких зацікавлений регіон. Він виступатиме насамперед у вигляді індивідуалізованого діалогу (direct mail – «звернення напряду») з метою отримання відгуку щодо можливої зацікавленості інвестувати в область та побудови довгострокових відносин.

Брендинг, бренд-бук, створення бренду області, його інвестиційних продуктів, інноваційних можливостей розглядатиметься як один із елементів інвестиційно-маркетингової діяльності, спрямованого на досягнення привабливої репутації для регіону. Цей додатковий інструмент залучення інвестицій буде рекомендовано окремим територіальним громадам та галузям / виробництвам.

3.3. Підготовка та проведення інформаційно-маркетингових заходів (проактивна маркетингова стратегія залучення цільових інвесторів).

Варто зауважити, що інвестори, які вже інвестували в Полтавській області та інших регіонах, нерідко сходяться в тому, що уявлення міжнародних ділових кіл про Україну в цілому та Полтавську область зокрема не відповідають дійсності, є стереотипними та досить спотвореними.

Тому на даний час головне завдання у сфері залучення інвестицій, зокрема й ПІІ, яке стоїть перед керівництвом області, міст та ОТГ, полягає у формуванні і збереженні стійкого інтересу інвесторів до регіону, територіальних громад, максимальному сприянні і підтримці нових інвестицій.

Разом з тим діяльність з просування інвестицій у Полтавській області є недостатньою, а ефективність заходів та каналів комунікації, які здійснюються в умовах підвищеної конкуренції за інвестиційні ресурси, не приносять належних результатів і не сприяє структурній перебудові економіки.

Незважаючи на проведення економічних форумів та окремих локальних заходів, а також певну присутність в інвестиційному веб-просторі область залишається маловідомою в міжнародному діловому середовищі, її потенціал недостатньо розкритий для потенційних інвесторів. Тому проведення міжнародних економічних форумів пропонується доповнити менш чисельними галузевими заходами із залученням до участі представників країн цільових інвесторів та експертного середовища.

З урахуванням зазначеного, одним із важливих напрямків буде розробка та реалізація ефективної PR-кампанії для поліпшення іміджу регіону та його просування. При цьому розглядатиметься можливість синхронізації окремих елементів кампанії із PR-заходами, які плануються на національному рівні, зокрема Офісом UkraineInvest.

Інформаційно-маркетингові продукти й заходи, зокрема прямий маркетинг буде спрямовано на передачу чітко визначеної інформації, в якій наголошуватиметься саме на ключових перевагах регіону та тих галузях регіональної економіки Полтавської області, які є найбільш конкурентоспроможними. Головною метою, яка переслідуватиметься, стане створення ідеальної картини інвестиційних переваг і можливостей регіону як найліпшого і найбільш вигідного місця для вкладення вітчизняних та іноземних інвестицій, зокрема й ТНК, які розглядатимуть зміну своєї локації.

У залежності від типу цільового інвестора та їх галузевого спрямування, Програмою передбачено використання таких засобів:

- здійснення прямих розсилок цільовим інвесторам та їх супровід (Direct Marketing);
- ефективне просування інвестиційного потенціалу регіону через веб-портал та інші маркетингові продукти;
- проведення презентацій інвестиційного потенціалу для цільових інвесторів, в т.ч. онлайн-презентацій з використанням сучасних засобів комунікації;
- організація та проведення, за можливості, галузевих інвестиційних заходів (зокрема конференцій, ділових зустрічей), із залученням представників експертного середовища, зацікавлених вітчизняних та зарубіжних компаній;
- проведення економічного/інвестиційного форуму;
- участь у міжнародних форумах, конференціях, виставках, ярмарках з просуванням інвестиційного потенціалу регіону;
- поширення інформаційно-маркетингової інформації про область за кордоном через канали Міністерства закордонних справ України (посольства в інших державах);
- участь у заходах Офісу UkraineInvest;

- презентації інвестиційного потенціалу області на спеціально організованих заходах, наприклад для дипломатичних представництв, торгово-економічних місій зарубіжних країн, МФО;
- поширення інформації іншими можливими каналами в Україні та за кордоном (медійна та контекстна реклама), яка включатиме демонстрацію інвестиційного потенціалу регіону;
- організація спільних з бізнесом (торгово-промисловою палатою, торговими представництвами, бізнес асоціаціями) заходів, зокрема й роуд-шоу (road show) до цільових країн;
- інші, з урахуванням пропозицій інвесторів та місцевого бізнесу.

Маркетингова діяльність базуватиметься на стратегічних цілях та завданнях регіону у сфері залучення інвестицій, формуватиметься заздалегідь, відобразатиметься у маркетинг-планах та вимагатиме відповідного бюджетного забезпечення (маркетингового бюджету).

Напрямок 4: Підтримка суб'єктів господарювання регіону у сфері започаткування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності та сприяння в розширенні їх експортних можливостей.

4.1. Інформування та сприяння у вдосконаленні знань та навичок у сфері експортної діяльності.

Експорт є показником ефективності та якості інвестиційного забезпечення конкурентоспроможності місцевих суб'єктів господарювання.

Зростання експорту області великою мірою залежатиме від того, чи володіють місцеві компанії інформацією щодо перспективних ринків збуту їхніх товарів, робіт та послуг. Своєчасна та якісна інформація - це один з найперших кроків на шляху до розвитку експорту. Тому одним із напрямів діяльності буде поширення інформаційних та аналітичних матеріалів, важливих для освоєння нових ринків. Йдеться про покращення доступу до вивчення потенційних ринків для експорту, який забезпечуватиметься через торговельні огляди зарубіжних країн, експертні галузеві та секторальні огляди й аналітику, різноманітні посібники та інструкції з ведення експортної діяльності, тарифні та нетарифні обмеження тощо.

Крім того, важливим фактором є те, чи володіють підприємства необхідними знаннями в галузі ведення зовнішньої торгівлі та міжнародного маркетингу, чи достатньо обізнані та добре розуміють вимоги іноземних покупців, чи здатні реагувати на ці потреби. Тому першочергова увага буде спрямована на підвищення рівня фахової підготовки місцевого зацікавленого бізнесу до ведення експортної діяльності. Для цього представники компаній, зокрема й малого та середнього бізнесу, залучатимуться до участі в освітніх програмах та заходах у сфері сприяння експорту, що націлені на розвиток і зміцнення навичок та компетенцій, необхідних для участі в міжнародній торгівлі.

4.2. Сприяння у розширенні експортних можливостей та пошуку закордонних партнерів.

Вагомим чинником для успішної експортної діяльності є наявність надійних зовнішньоторговельних партнерів. З метою збільшення експортних можливостей для виробників товарів та постачальників послуг Полтавської області буде посилено співпрацю з Міністерством закордонних справ України, Офісом підтримки експорту України та

Торгово-промисловою палатою, зокрема й в контексті пошуку покупців товарів, робіт та послуг за кордоном та сприяння у налагодженні зв'язків з новими зарубіжними партнерами. Для цього компанії Полтавської області, у т.ч. малий та середній бізнес, залучатимуться до участі у міжнародних ділових заходах, таких як бізнес-форуми, торговельні місії, виставки та ярмарки.

Інформація про комерційні пропозиції підприємств області поширюватиметься серед торгово-економічних місій дипломатичних установ України за кордоном, а також серед дипломатичних представництв іноземних країн в Україні. Крім того, представники зарубіжних ділових кіл запрошуватимуться на заходи іміджевого, виставкового та культурного характеру на території Полтавської області.

Можливості пошуку бізнес-партнерів стане доступнішою в онлайн-форматі завдяки інформаційній мережі EEN (Європейській мережі підприємців), яка об'єднує 66 країн, серед яких 27 країн ЄС, більше 50,000 підприємств із 17 галузей. За допомогою EEN виробники матимуть доступ до інтернет-бази підприємств, інформації про B2B зустрічі, можливості консультативної та інноваційної підтримки.

Напрямок 5: Розвиток міжнародної співпраці, залучення різноманітних джерел інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.

5.1. Розвиток міжнародної співпраці.

В умовах кризових явищ, зумовлених пандемією та рецесією економіки, обмеженості фінансових можливостей, зниженням рівня життєдіяльності населення, поряд з пошуком внутрішніх джерел інвестування соціально-економічного розвитку важливим є збереження та посилення міжнародної співпраці та взаємодії на міжрегіональному рівні, з акцентом на формування інвестиційно-інноваційного характеру такої співпраці.

З урахуванням реалізації Угоди про Асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом, насамперед важливим є подальший розвиток співробітництва з регіонами країн Європейського співтовариства, а також країн Східного партнерства.

З урахуванням зазначеного, продовжуватиметься діяльність щодо заходів в рамках раніше укладених міжрегіональних угод, організаційне забезпечення участі членів офіційних делегацій Полтавської області у міжнародних заходах. Забезпечуватимуться офіційні візити делегацій регіонів-партнерів до області в рамках щорічних заходів з виконання міжрегіональних угод та протокольних заходів під час перебування іноземних делегацій і представників посольств, акредитованих в Україні, а також робочі поїздки, прийоми та інші заходи за участю керівництва держави та членів Уряду, депутатів Верховної Ради України та обласної ради.

5.2. Сприяння залученню різноманітних джерел міжнародних інвестиційних ресурсів для регіонального й місцевого розвитку.

Інвестиції в економіку Полтавської області повинні залучатися з різних джерел: з боку приватних підприємств і публічних компаній; через позикове фінансування; шляхом реалізації проектів державно-приватного партнерства (ДПП); залучення коштів державного бюджету, які ЄС надав на підтримку державної регіональної політики; шляхом приваблення венчурних інвестиційних фондів для інвестування в стартапи; коштів неформальних інвесторів (бізнес-ангелів); краудфандінгових платформ тощо.

Значна увага приділятиметься таким важливим джерелам фінансування проектів регіонального і місцевого розвитку, як кошти міжнародних фінансових організацій (МФО) та

міжнародної технічної допомоги (МТД). З урахуванням зазначеного в рамках реалізації Програми буде забезпечено:

- систематичне інформування зацікавлених суб'єктів регіонального й місцевого розвитку про можливості та умови фінансування проєктів в рамках різноманітних програм;
- координацію та здійснення інформування щодо навчально-тренінгової підготовки фахівців у сфері розроблення та впровадження проєктів за рахунок МФО та МТД;
- консультаційну підтримку (у т.ч. щодо формування проєктних команд) розробки важливих інфраструктурних та соціальних проєктів, які подаватимуться в рамках конкурсів міжнародних фінансових та донорських організацій;
- взаємодію із бізнес асоціаціями та МСП та надання їм необхідної інформаційної та організаційної підтримки у полегшенні доступу до фінансування проєктів з боку ЄІБ, ЄБРР, МФК та інших інституцій, спрямованих на модернізацію виробництва, створення нових робочих місць, збільшення доданої вартості тощо.

ОБСЯГИ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

Обсяг щорічних асигнувань, спрямованих на реалізацію Програми, визначається у видатковій частині обласного бюджету, окрім цього заходи в рамках Програми можуть фінансуватися з інших джерел, не заборонених законодавством.

БЮДЖЕТ ПРОГРАМИ

Очікувані джерела фінансування	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)	Усього витрат на виконання Програми (тис. грн)
1	2	3	4	5
Обсяг коштів, усього, у тому числі:	4400,0	4305,9	4275,9	12981,8
обласний бюджет	4400,0	4305,9	4275,9	12981,8

Фінансування Програми можливо здійснювати також за рахунок коштів міжнародних організацій, бізнес асоціацій, якщо їх пропозиції щодо фінансування завдань і заходів Програми будуть відповідати її меті, та інших джерел, не заборонених законодавством.

5. ОЧІКУВАНІ ПОКАЗНИКИ УСПІШНОСТІ ПРОГРАМИ

Завдяки реалізації Програми буде досягнуто значно вищу ефективність впровадження заходів з економічного розвитку та покращення інвестиційної діяльності в регіоні, що дозволить забезпечити:

- створення значно кращого ділового та інвестиційного іміджу області та поширення в світі об'єктивної інформації про регіон, як надійного, стабільного та передбачуваного партнера;
- підвищення рівня обізнаності вітчизняної та міжнародної економічної спільноти стосовно інвестиційного та зовнішньоекономічного потенціалу Полтавської області;
- входження області у топ-п'ять найбільш інвестиційно привабливих та найбільш результативних в контексті залучення інвестицій регіонів України;

- зростання ділової та інвестиційної активності, завдяки чому в економіку області до кінця 2023 року буде залучено понад 400 млн дол. США нових іноземних інвестицій;
- створення у Полтавській області до кінця 2023 року не менш ніж 4 тис. нових робочих місць;
- щорічне зростання, (в розмірі не менш як 5%) податкових надходжень, насамперед до бюджетів територіальних громад;
- зростання продуктивності праці (не менш, як на третину), що у сукупності з іншими показниками дозволить наростити валовий регіональний продукт у 2023 році в розрахунку на одну особу до рівня 6,0 тис дол. США/особу (у 2018 році – 4,5 тис дол. США);
- інтеграцію підприємств Полтавської області у міжнародні виробничі ланцюги, покращення доступу до нових джерел ресурсів, підвищення продуктивності економіки, вихід на нові ринки і збільшення обсягів експорту товарів та послуг не менш як на ~10%).

Показники успішності Програми сприяння залученню інвестицій, формування позитивного іміджу та розвитку міжнародного економічного співробітництва Полтавської області на 2021-2023 роки

Показники успішності Програми	Одиниця виміру	Значення показника станом на 31.12.2019 / прогноз на 31.12.2020	Прогнозні значення показників успішності станом на завершення бюджетного року			Джерела інформації показників
			2021	2022	2023	
Накопичений обсяг прямих іноземних інвестицій (інструменти участі у капіталі)	млн дол. США	1876,8 / 2075	2250	2363	2475	Держстат України
Обсяг освоєних капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування	млрд грн	23,0 / 20,6	22,0	23,0	23,5	Держстат України
Частка капітальних інвестицій, освоєних в добувну промисловість та розроблення кар'єрів	%	34,9 / 35,0	35,0	34,5	33,0	Головне управління статистики в області
Частка капітальних інвестицій, освоєних в переробну промисловість	%	12,2 / 12,2	12,5	13,0	13,5	Головне управління статистики в області
Обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на одну особу	грн	16599,9 / 14976,0	16171	16600	17500	Держстат України
Обсяг експорту товарів і послуг	млн дол. США	2156,8 / 2077,4	2108,7	2195	2285	Держстат України
Кількість нових робочих місць (у т.ч. завдяки ПІІ) / разом за три роки	од.	-	800	1300	1900 / 4000	Головне управління статистики в області

6. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Координація та інституційне забезпечення виконання Програми.

Питання інвестиційної діяльності, зокрема розроблення та реалізації інвестиційної політики на регіональному рівні належать до компетенції Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації. У складі Департаменту воно безпосередньо покладене на Управління інвестиційної політики та соціально-трудова відносин департаменту до сфери відповідальності якого належать питання інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, а також міжнародного співробітництва.

Враховуючи посилення конкуренції за інвестиційні ресурси на глобальних ринках та їх суттєве скорочення внаслідок пандемії та світової економічної рецесії, зростання важливості залучення інвестицій в економіку регіону на теперішньому етапі, необхідності реалізації потужного інвестиційного потенціалу області функції щодо:

- формування інвестиційної привабливості Полтавської області;
 - залучення інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги в економіку регіону; проведення цільового пошуку потенційних інвесторів;
 - реалізації заходів щодо залучення інвестицій (в тому числі директ-маркетинг);
 - організації візитів потенційних інвесторів до області, зустрічей у форматах B2B та G2B;
 - моніторингу зростання економічного потенціалу області;
 - надання постінвестиційної підтримки з метою вчасного реагування на можливі перешкоди чи ускладнення в процесі реалізації інвестиційних проєктів на території області;
 - підготовки якісних інформаційних, інвестиційних та маркетингових продуктів, пошуку і залучення інвестицій, професійного супроводу та обслуговування інвесторів
- буде покладено також на Інституцію, яку буде створено як прототип спеціалізованої Агенції ПІІ (Інвестиційний офіс, Агенція регіонального розвитку, Офіс євроінтеграції і таке інше).

Також буде забезпечено постійну та ефективну взаємодію зі структурними підрозділами обласної державної адміністрації, до повноважень яких належать інші важливі питання забезпечення інвестиційного процесу, а також з органами місцевого самоврядування, передусім ТГ, які виступатимуть локаціями для розміщення інвестицій.

Важливою є співпраця з ДУ «Офіс залучення та підтримки інвестицій» (UkraineInvest), до якої доречно звернутися з пропозицією про виділення в її структурі (штатному розписі) посади інвестиційного менеджера у Полтавській області на постійній основі.

Буде посилено взаємодію з бізнес асоціаціями, ринковими інституціями та консалтинговими компаніями.

Основні умови, можливі перешкоди та ризики для реалізації Програми

Реалізація Програми стане механізмом суттєвої активізації інвестиційної діяльності та залучення приватних інвестицій, зокрема й ПІІ. Для її успішної реалізації необхідно забезпечити такі основні умови:

- досягнути консенсусу провідних політичних сил в розумінні необхідності здійснення Програми для забезпечення відновлення регіональної економіки після пандемії та світової економічної кризи, падіння обсягів залучених іноземних та капітальних інвестицій, що пригальмувало соціально-економічний розвиток Полтавської області;
- необхідність забезпечити фінансування Програми, без чого нереально досягнути залучення значних інвестицій для відновлення зростання регіону, вдосконалення структури регіональної економіки та посилення конкурентоспроможності;
- забезпечити дотримання балансу інтересів влади, територіальних громад / мешканців регіону та бізнесу;
- здійснити необхідне матеріально-технічне та фінансове забезпечення передбачених Програмою та Планом заходів з її реалізації.

Полтавська облдержадміністрація спільно з Полтавською обласною радою, органи місцевого самоврядування на місцях, маючи на меті досягнення стратегічно важливих цілей розвитку регіону, територіальних громад, повинні забезпечити для інвесторів привабливість вкладення коштів у регіональну економіку, гарантувати безпеку ведення бізнесу, виступати в якості його рівноправних партнерів.

До ризиків та перешкод реалізації Програми насамперед належать:

- можливість погіршення ділового та інвестиційного середовища області, яке може бути зумовлено політичною нестабільністю, неконкурентними методами боротьби за привабливі активи, посиленням місцевих фіскальних вимог до бізнесу тощо;
- невпевненість приватних партнерів у довгострокових проектах через вплив зовнішніх факторів (політична та макроекономічна стабільність в країні, можливість зміни нормативної бази, податкового й митного законодавства, продовження агресії з боку Росії, ескалація воєнних дій на Сході тощо);
- відсутність належної взаємодії та підтримки інвесторів органами місцевого самоврядування, зволікання з підготовкою дозвільних документів та погоджень, необхідних для виконання проєктів, насамперед отримання прав на земельні ділянки;
- відсутність впевненості у приватних інвесторів у можливості рівноправного з державними органами захисту своїх інтересів у системі правосуддя, ризик корупційних проявів;
- значне падіння глобальних потоків ПІІ після пандемії та світової економічної кризи.

Моніторинг, звітність, контроль

Координацію діяльності з реалізації Програми, проведення моніторингу, аналізу стану виконання заходів та оцінку результатів проведеної діяльності покладається на профільного заступника голови облдержадміністрації, а також профільну комісію обласної ради.

Відповідальність за виконання ключових напрямів Програми покладається на керівництво Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації, інших важливих напрямів – залежно від компетенції – на керівників визначених структурних підрозділів.

За потреби будуть створюватися робочі групи з керівників та представників різних структурних підрозділів облдержадміністрації, обласної ради, установ і організацій, органів місцевого самоврядування на які покладатиметься здійснення спільних заходів.

До виконання Програми за необхідності залучатимуться бізнес асоціації, консалтингові компанії, керівники підприємств, підприємці, неурядові організації.

Департамент економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій облдержадміністрації:

оприлюднюватиме на офіційному сайті облдержадміністрації інформацію про виконання Програми, дотримуючись встановленої форми звітності;

при необхідності внесення змін до Програми подаватиме підготовлений проєкт змін до неї з уточненими показниками і заходами згідно затверджених правил та процедур;

у разі потреби звітна інформація про хід реалізації Програми та її результати представлятиметься на колегіях Полтавської облдержадміністрації.

Поточний хід реалізації Програми за потреби може розглядатися на засіданнях Ради інвесторів при Полтавській облдержадміністрації.

Моніторинг буде базуватися на розгляді отриманих результатів та індикаторів, передбачених Програмою.

Директор Департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської облдержадміністрації

М. КАЛІНІН